

Introducció a l'economia social i solidària

Poble Sec, 3 de març de 2016

Hi ha realitats econòmiques no capitalistes...

BPE - FIARE

CADENA TÈXIL SOLIDÀRIA

LA FAGEDA

SEIKATSU CLUB

DIARI TAZ

WORT TAT

... Són iniciatives d'economia social i solidària (ESS)

L'ESS és el conjunt de pràctiques econòmiques de tota mena, formals o informals, individuals o col·lectives, que:

1. Prioritzen la satisfacció de les necessitats dels seus membres i/o d'altres persones per sobre del lucre
2. Quan són col·lectives, la propietat també ho és i la gestió és democràtica
3. Actuen orientades per valors com l'equitat, la solidaritat, la sostenibilitat, la participació, la inclusió i el compromís amb la comunitat

La cooperació econòmica

- ✓ Organitzacions per a l'explotació de la terra en comú dels babilonis
- ✓ Societats funeràries i d'assegurances entre artesans grecs
- ✓ Àgapes dels primers cristians
- ✓ Organitzacions agràries i de treball en pobles eslaus i americans
- ✓ Explotació col·lectiva dels boscos comunals de l'Alt Aragó i pobles de Castella
- ✓ Treballs comunitaris arreu: *maouna* a Tuníssia, *mingues* a Amèrica Llatina, *auzolan* al País Basc...
- ✓ Gremis llaners catalans que compren en comú la matèria primera i les eines

L'Art Gros, forma de pesca comunal del Port de la Selva.

Tribunal de les Aigües de València, que jutja els litigis entre llauradors per l'ús dels sistemes comunals d'irrigació dels conreus.

Els precursors: El cooperativisme (s. XIX...)

La cooperativa és una associació autònoma de persones que s'han unit de forma voluntària per satisfer les seves necessitats i aspiracions econòmiques, socials i culturals en comú mitjançant una empresa de propietat conjunta i de gestió democràtica.

(Aliança Cooperativa Internacional, ACI, 1995)

PRINCIPIS COOPERATIUS DE L'ACI

1r. Adhesió voluntària i oberta	5è. Educació, formació i informació
2n. Gestió democràtica dels socis	6è. Cooperació entre cooperatives
3r. Participació econòmica dels socis	7è. Interès per la comunitat
4t. Autonomia i independència	

Els precursors: la nova economia social (1970-80)

LARZAC, OCCITÀNIA-FRANÇA, 1971

LIP, FRANÇA, 1973

NUMAX, BARCELONA, 1979

GUARDERIES ANTIAUTORITÀRIES ALEMANYES (1969...)

LUCAS AEROSPACE, GRAN BRETANYA, 1976

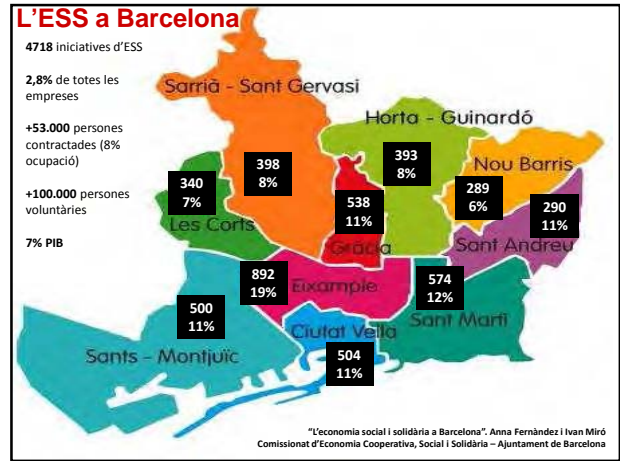
COOP NONCELLO, ITALIA, 1981

Els precursors: l'economia solidària llatinoamericana (1980-...)

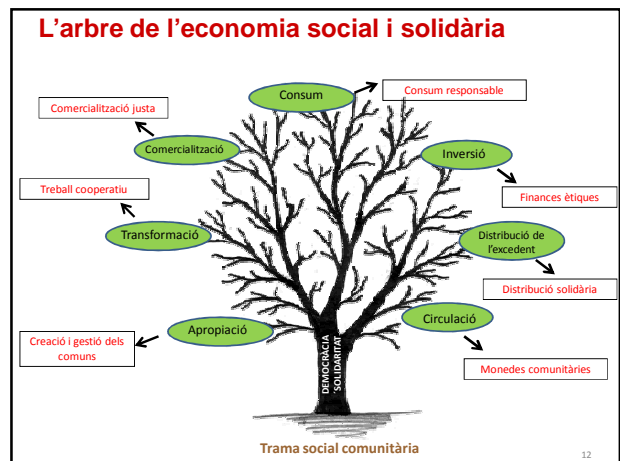

L'actualitat: l'economia social i solidària s'organitza a escala mundial (2001...)

- ### De què parlem quan parlem d'ESS?
- ✓ Cooperatives de tota mena
  - ✓ Associacions d'intervenció social
  - ✓ Societat laborals
  - ✓ Botigues de comerç just
  - ✓ Fundacions socials participatives
  - ✓ Entitats de finances ètiques
  - ✓ Empreses d'inserció
  - ✓ Economies comunitàries
  - ✓ Treball autònom responsable
  - ✓ Horts comunitaris
  - ✓ Monedes comunitàries
  - ✓ Associacions que gestionen béns comuns
  - ✓ Treball col·laboratiu a internet
  - ✓ Pressupostos participatius
  - ✓ Bancs de temps...
  - ✓ Societats limitades democràtiques i responsables
  - ✓ Consum responsable i col·laboratiu
  - ✓ Compra pública responsable
  - ✓ Confraries de pescadors
  - ✓ ...

Un altre paradigma econòmic

Contra la fal·làcia de l'*homo oeconomicus*

RIQUESA

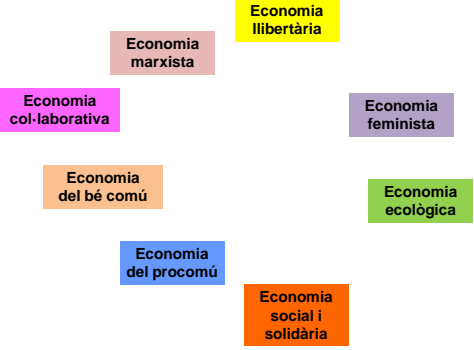
TREBALL

EFICIÈNCIA

MERCAT DESREGULAT

ECONOMIA

Teories i pràctiques econòmiques alternatives

Economia marxista

Economia col·laborativa

Economia del bé comú

Economia del procomú

Economia social i solidària

Economia llibertària

Economia feminista

Economia ecològica

14

El triangle virtuós de l'ESS

RESOLUCIÓ DE NECESSITATS

APROPRIAMENT DE LA CIUDADANIA

FONT D'INSPIRACIÓ PER A UNA ALTRA ECONOMIA

15

Iniciatives de diferent intensitat

Compromís social

Democràcia

Compromís ambiental

16

Petits vaixells enmig d'un oceà embravit

Rumb cap a l'assimilació

- **Tecnocràcia**
- **Egoisme de grup**
- **Economicisme**

Rumb cap a la marginació

- **Gestió precària**
- **Aïllament**
- **Falta de visió estratègica**

Una economia per al desenvolupament local

1. Molts projectes d'ESS neixen per resoldre necessitats d'una comunitat determinada
2. Les persones que els impulsen solen viure en el mateix territori on es realitza l'activitat
3. Els seus proveïdors i col·laboradors acostumen a viure també en el territori
4. Els beneficis econòmics de l'activitat tendeixen a circular dins el propi territori
5. Són iniciatives que acostumen a donar suport a activitats socials i culturals del territori on s'ubiquen

18

Per un nou desenvolupament local

Gran	Global	Especialitzat	Excloent	Creixement	Competitiu	Support
↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕
Petit	Local	Divers	Inclusiu	Desenvolupament	Cooperatiu	Agent

<p>Comunitari La comunitat és l'objecte i el subjecte del desenvolupament</p>	<p>Autocentrat Prioritza la satisfacció de les necessitats locals amb recursos locals</p>	<p>Integral Generador de renda, de vincles, de coneixement, d'apoderament...</p>	<p>Endogen Aprofita els recursos locals tangibles i intangibles</p>
--	--	---	--

➤ Desenvolupament humà local (DHL): procés col·lectiu que emprenen els ciutadans i les ciutadanes d'un territori local per millorar les seves oportunitats, capacitats i condicions de vida, en un marc de respecte pels drets humans i de sostenibilitat.

19

Una economia arrelada al territori

20

Activitats estratègiques per al desenvolupament local i l'ESS

1. Accés a l'habitatge

2. Sobirania alimentària

3. Autosuficiència energètica

4. Relocalització financera

5. Serveis a les persones / cures

6. Cultura maker

21

L'energia per innovar de l'ESS

Contacte amb les necessitats
 Participació
 Cooperació
 Iniciativa

MAPA D'INNOVACIÓ SOCIAL A CATALUNYA

Categories Innovació social

- Activitat ciutadana
- Banca de temps
- Moviments anticonsum
- Hortes urbanes
- Energia alternativa
- Xarxes telemàtiques ciutadanes
- Finances socials
- Grups de consum
- Altres

Barris i Crisis. Projecte sobre dinàmiques de segregació urbana i innovació social davant la crisi

Una recerca que diagnostica els efectes i les conseqüències socials de la crisi, i també les respostes que s'hi estan donant des dels barris. <http://la.esd.net/proyecto-barris-crisis>

Barris i Crisis. IGOP - UAB, Instituto de Gobierno y Políticas Públicas

Innovacions en agricultura

HORT URBÀ COMUNITARI

AGRICULTURA SOCIAL: COOPERATIVA SAMBUCUS

HORT URBÀ DE GROWINGPALLET

Innovacions en recuperació del món rural

ASSOCIACIÓ REFORESTA

ASSOCIACIÓ TERRA FRANCA

COOPERATIVA SAFRÀ DE LES GARRIGUES

COOPERATIVA D'INSERCIÓ IDÀRIA

CALAFOU (ANOIA)

Innovacions en educació

GRUPS DE CRIANÇA COMPARTIDA

ESCOLA D'EDUCACIÓ LLIBRE XANTALA

LA BASE

VERMUTAKEN LUDOTECA

Babalux

26

COOPERATIVA LLUÍS COMPANYS DE L'ESCOLA PETIT PLANÇÓ

Innovacions en alimentació saludable

COOPERATIVA EL REBOST

GRUPS DE CONSUMO NEKASAREA

COOPERATIVA COA NEGRA

Diferents formes de comercialització de productes agroecològics des de l'economia solidària

COOPERATIVES GERMINAL

COOPERATIVA L'ECONOMAT SOCIAL

CAN PEROL, SL

EL CABÀS (SANTA COLOMA DE GRAMENET)

Innovacions en reutilització

COOPERATIVA L'ESTOC

COOPERATIVA EKORREPARA

COOPERATIVA LA TARPUNA I ASSOCIACIÓ ESTEL TÀPIA

MILLIÓ QUE ENQU

Innovacions en sectors estratègics

solis energia

eticom
somos conexión

guifi-net (Elmossos.net)

som 10.000 energia

Innovacions en canals de distribució

I FIRA D'ECONOMIA SOLIDÀRIA DE CATALUNYA (2012)

II FERIA DE ECONOMIA SOLIDARIA (DONOSTI, 2014)

KOOPERA MERKATUA

COOPMERCAT

Innovacions a incloure grups d'interès

COS, COOPERATIVA DE SALUT (TREBALLADORS I USUARIS)

ESNETIK (RAMADERS, CONSUMIDORS, AJUNTAMENT D'OROZCO I ENTITATS DE SUPORT)

BASERRITIK PLAZARA MERCADO TIPO EN TRANSGÈNICS, CON TRANSPARENCIA

ESNETIK

ASSOCIACIÓ ENTREM-HI (COOPERATIVES, FUNDACIÓ I AJUNTAMENT)

Innovacions a cooperativitzar autònoms

Cooperando

COOPERATIVA SEALEER (EIVISSA)

UIKÚ COWORKING (EL PRAT DE LLOBREGAT)

COBOI (SANT BOI DE LLOBREGAT)

Innovacions a cooperativitzar béns culturals

COOPERATIVA TEATRO DE BARRIO (MADRID)

ASSOCIACIÓ CINE CIUTAT (CIUTAT DE MALLORCA)

ASOCIACIÓN CINES ZOCO (MAJADAHONDA)

Innovacions en finançament

Seguro Ético y Solidario
Ethical and Solidarity-based Insurance

Responsabilidad Social
Mutualismo
Equidad
Transparencia
Inversiones éticamente orientadas

EthSI
Ethical and Solidarity Based Insurance

Innovacions en finançament

FIARE
GRUPS LOCALS DE FIARE

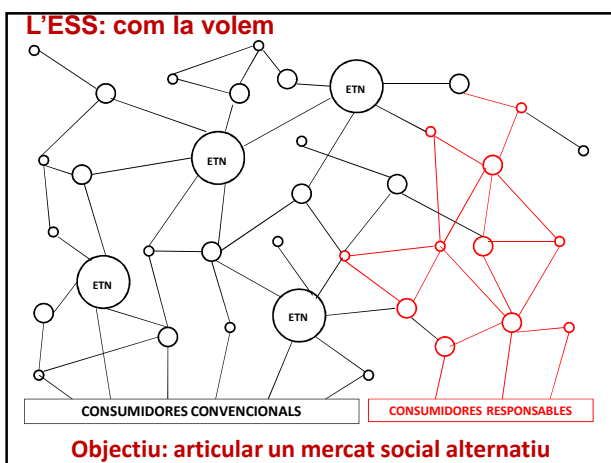
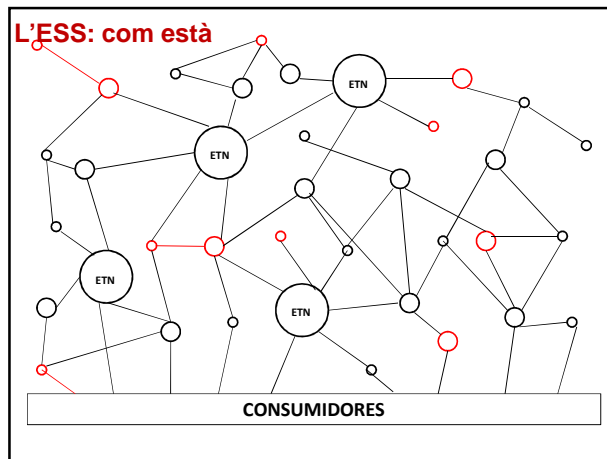
CONDICIONS SIVA
TÍTOLS PARTICIPATIUS
PRÈSTEC D'INTERESSERADO

GOTEO
www.goteo.org

Rols de l'administració local per promoure l'ESS

1. Generar condicions 2. Promoure 3. Connectar
4. Facilitar 5. Sensibilitzar 6. Proveir-se
7. Participar 8. Finançar

ECONOMIA SOLIDÀRIA

L'ESS com a font d'inspiració d'una altra economia

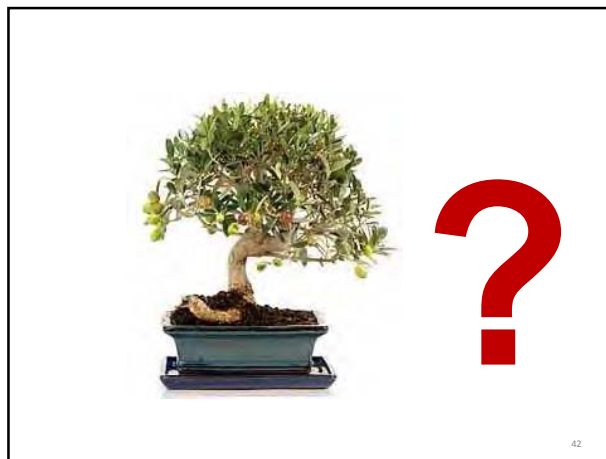
Què passaria si...

- Les empreses es gestionessin de manera cooperativa?
- Les administracions estimessin el consum responsable?
- El sistema financer funcionés com les finances ètiques?
- Cada regió tingués la seva moneda i fos complementària a una moneda general?
- Les grans opcions macroeconòmiques es decidissin democràticament com fan alguns municipis amb els pressupostos participatius?
- ...

Quin tipus de societat promou l'ESS?

+

Democràtica	⇒ L'economia solidària és una escola de democràcia i de participació
Igualitària	⇒ A l'economia solidària les diferències salarials, d'oportunitats i de poder són menors que a l'economia mercantil privada
Sostenible	⇒ Les empreses de l'economia solidària tenen menor propensió al creixement il·limitat i a la destrucció del medi ambient
Local	⇒ L'economia solidària neix de comunitats locals i acostuma a seguir arrelada a aquestes
Solidària	⇒ L'economia solidària es preocupa més per les necessitats de les persones de la pròpia organització i de l'entorn que l'economia mercantil privada

Moltes gràcies!

Jordi Garcia Jané
jordi@apostrof.coop
www.economiasolidaria.cat